

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษหมอกควันจากการเผาในชุมชนบ้านกวน ตำบลหารแก้ว อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวธนิกาภรณ์ วงศ์วัชรอำพน

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ มนต์ ยอดคำ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษหมอกควันจากการเผาที่ส่งผลต่อสุขภาพ ของชุมชนบ้านกวน ตำบลหารแก้ว อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และตัวแทนชุมชนในพื้นที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหารแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไข และลดปัญหามลพิษหมอกควันที่ส่งผลต่อสุขภาพของคนในชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการใช้ใบงานบันทึกจากกระบวนการกลุ่ม ใบสรุปแผนที่ความคิด และเครื่องบันทึกเสียง นำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการเกิดมลพิษหมอกควันจากการเผา มีสาเหตุมาจากตัวเรา และการกระทำของคนในครอบครัว ได้แก่ การใช้พื้นที่หุงหาอาหาร การเผาเศษไม้ ใบไม้ภายในบ้าน การเผาฟางเพื่อเตรียมแปลงเกษตร การเผาขยะพลาสติกแทนที่จะใส่ถุงขยะดำไปทิ้ง การสตาร์ทรถทุกเช้า และสาเหตุการเผาในชุมชน คือ การเผาเพื่อการป็นหม้อ โรงงานทำแคบหมู และโรงงานทำลูกชิ้น แม่ค้าขายอาหารปิ้ง ย่างต่าง ๆ และควันพิษจากเครื่องยนต์ รถจักรยานยนต์

2. ผลของมลพิษหมอกควันจากการเผาที่ส่งผลต่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชนบ้านกวน ผู้ร่วมเวทีมีความเห็นว่า มีผลต่อร่างกาย ได้แก่ ระบบการหายใจ หายใจลำบาก เจ็บคอ มีอาการภูมิแพ้ หอบหืด เกิดโรคมะเร็งปอด โรคเฉียบพลัน โรคหัวใจและหลอดเลือด ผลเสียต่อ

สตรีมีครรภ์ ผลต่อสุขภาพจิต เกิดความรำคาญ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ทำให้ นักท่องเที่ยวลดลง เศรษฐกิจซบเซา ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน ทำให้อากาศเสีย เกิดภาวะโลกร้อน

3. การดูแลสุขภาพตนเอง และชุมชนในภาวะที่มีมลพิษหมอกควันจากการเผา พบว่า ในการดูแลสุขภาพตนเอง ควรหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้มลพิษหมอกควัน ใช้ผ้าปิดจมูกหรือใช้หน้ากากอนามัย ป้องกันควันพิษ ออกกำลังกายทุกวัน รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ดูแลสุขภาพของคนใน ครอบครัว และถ้ามีอาการผิดปกติ เช่น แสบตา ระบบการหายใจผิดปกติ หรือมีปัญหาการเจ็บป่วยให้ ไปพบแพทย์ ส่วนการดูแลสุขภาพชุมชน ร่วมกันรณรงค์ลดการเผา ประกาศเสียงตามสายห้ามเผา ขยะในชุมชน สร้างความตระหนักในชุมชนให้เลิกการเผา

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านกวนเพื่อป้องกัน และลดปัญหามลพิษหมอก ควันที่มีผลต่อสุขภาพ พบว่า ผู้ร่วมเวทีต้องการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ถึงปัญหาการเกิด และ อันตรายของมลพิษหมอกควันที่มีผลต่อสุขภาพ การขอความร่วมมือจากคนในชุมชนให้ลดการเผา ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะ ขยะเปียกนำไปทำปุ๋ยหมัก ขยะรีไซเคิล นำไปขายที่ร้านรับซื้อขยะ เก็บขยะ ให้ถูกวิธี ขุดหลุมฝังขยะแทนการเผา เสนอเทศบาลจัดทำเตาเผาขยะ ใช้จักรยานแทนมอเตอร์ไซด์ และร่วมใจกันปลูกต้นไม้ทดแทน

5. ผลจากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเวทีชุมชนได้ ข้อเสนอร่วมกันในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เพื่อลดปัญหามลพิษหมอกควันจากการเผาที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจำนวน 4 โครงการ ได้แก่ โครงการทำปุ๋ยหมักจากขยะเหลือใช้จากการเกษตร โครงการรับซื้อขยะรีไซเคิล โครงการจัดทำเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา และโครงการจัดทำเตาเผาขยะลด มลพิษหมอกควัน โดยได้ดำเนินการไปแล้ว 2 โครงการ ได้แก่ โครงการทำปุ๋ยหมักจากขยะเหลือใช้ จากการผลิต และโครงการรับซื้อขยะรีไซเคิล ส่วนโครงการจัดทำเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา และ โครงการจัดทำเตาเผาขยะลดมลพิษหมอกควัน ยังอยู่ในช่วงของการศึกษารูปแบบ และความ เหมาะสมของพื้นที่

Thesis Title	Participatory Learning Process in Environmental Management to Reduce Smog Pollution from Burning in Baan-kuan Community, Harnkwaew Sub district, Hang Dong District, Chiang Mai Province
Author	Miss Thanikaporn Wongwacharaumpon
Degree	Master of Education (Health Promotion)
Advisory	Assoc. Prof. Manus Yodcome

ABSTRACT

The primary purpose of this study was aimed to examine the participatory learning process in environmental management to reduce smog pollution emitted from burning that affects health, Baan Kaun Community, Harnkwaew, Hang Dong, Chiang Mai. The sample included those concerned people, consisting of community leaders, entrepreneurs in the community, and community representatives in village, health volunteers, and staffs from Harnkwaew health promoting hospital, Chiang Mai. In this study, the Participatory Learning: PL was applied to analyze the problem, priority of the problem, find out the solutions, and reduce smog pollution that has affected to people's health. For data collection, the researcher collected qualitative data through the use of spreadsheet of the group process, a summary on Mind Mapping, and audio recorder. Data was presented in composition format.

The results showed as follows.

1. The causes of smog pollution that aggravate the amount of the smog included as follows; people mainly use firewood to cook a meal, burning wood chips, leaves, trash, plastic scraps, burning straw to prepare agricultural plots, incineration of plastic instead of the use of black garbage bags for disposal, using motorcycles and cars as vehicles that cause the smog, the way of life in the community which most are likely to be a potter; burning clay pots is needed steadily, in addition; the community also have fried pork factories and meatballs factories which is another

source of smog pollution, smog of various grilled and toxic fumes, smog from the engine and motorcycles.

2. Smog pollution's effect from burning that affect to people's health, family and Baan Kaun community; 1) effect on health; respiratory effects such as difficulty breathing, sore throat, allergies, asthma, lung cancer, acute disease, heart disease, and cardiovascular disease, and adverse effect on pregnant women, 2) effect on mental health, causing irritation, 3) effect on economy and tourism, causing the reduced number of tourists and economic stagnation, and 4) effect on community life, causing air pollution and global warming.

3. Regarding to self care and community health care of the smog pollution from burning, it found that 1) Personal health care : avoid to stay near high level of smog pollution area, use a mask or a sanitary mask to prevent toxic fumes, daily exercise for good health, eating entire 5 nutrient groups regularly, take care of the family members health, if occurred symptoms such as burning eyes , respiratory system disorder or illness, see a doctor. 2) Community health care : including community campaign to reduce burning, broadcasting a ban on the incineration in the community, raise awareness in the community to stop the burning.

4. The environmental management in Baan Kuan community for prevent and reduce smog pollution that affect health, it found that : The participant need to invite the lecturer to lecture for the problems, knowledge and effects to health from the smog pollution, the participation of the people to reduce burning, separate the garbage for recycle, bury waste instead of burning, request municipal to make waste incinerator, use of bicycles instead of motorcycles and reforestation.

5. Result of participatory learning process in environmental management : the participants request for 1) The compost from agricultural waste project, 2) The recycled waste purchase Project, 3) Kiln pottery preparation project and 4) Incinerators reducing smog pollution project. The projects under the current implementation include compost from agricultural waste, and recycled waste purchase project. For pottery kiln preparation project and the incinerators reducing smog pollution project, the agencies involved include Harnkwaew Municipality, enterprises and public agencies in the area who jointly take responsibility. However, both projects are still in the duration of examination for model and suitability of the area.